

Képességfejlesztés gyermek korosztályban

1. Jelenlegi helyzet Magyarországon, ill. a világban

Nem találkozhatunk a régi, hagyományos értelemben vett testneveléssel. Hiányzik az alapos, sokoldalú képzés.

Összekeveredtek a célok a feladatok és az eszközök.

Sok esetben csak a tervszerűtlen örömszerzés valósul meg, ez az egyetlen törekvés.

Nincs fegyelmezett munkára nevelés, a népszerűség érdekében sokszor a nevelésről mondunk le.

Sokan igyekeznek a legújabb fitness irányokat követni, céltalanul.

Gyakorta látni, hogy az internetről tanulnak mozgásokat, autodidakta módon a gyerekek, jobban felépítve a folyamatot, mint azt több helyen is tapasztalhatjuk az iskolai testnevelésben, pedig a testnevelőknek elvileg többet és alaposabban kellene tudniuk a szervezet képességeiről és a terhelhetőség élettani hátteréről, mint hogy azt csak egyszerű másolással pótolni lehetne.

Tallózva az IAAF honlapján talákoztam megannyi boldog gyermekarcra. Eltérő feltételek között, de vidáman versenyeznek a legkisebbek. Ugyanakkor szomorúan tapasztalom, amikor nem is kevesen, görcsösen készülnek és aktuálisan csak ugyanazokat a mozgásformákat gyakorolva, amelyek az adott versenykiírásban szerepelnek, a versenyeken való minél eredményesebb szereplés érdekében.

Vajon, valóban ez a legjobb út, az atlétává váláshoz?

Testnevelés tagozatos iskolákban láthatunk rossz és jó példákat is:

Negatívnak ítélem, amikor csak még több edzéslehetőséget lát a testnevelő a jobb versenyeredmények érdekében és valójában sokadik edzés a testnevelési óra.

Pozitív tendenciák is tapasztalhatók, amikor valóban hozzájárul a testnevelési óra a sokoldalú felkészítéshez, ügyesen kiegészítve a sportági képzést.

Az a kérdés, miként használjuk fel a rendelkezésre álló időt? Csak egy sportág lebeg a szemünk előtt, vagy a jövőt prognosztizáljuk színes, sokoldalú hosszú karriert biztosító alapképzéssel.

2. Lehetséges célokról --kinek, mi lesz jó, mi a fontos?

Ki-ki eltérő okokból kezd el sportolni. Van, aki csak egészségesen szeretne fejlődni, van, akinek versenyzői ambíciói vannak. Van, aki csak jól szeretné érezni magát a barátai között, van, aki ügyesedni akar, vagy egyszerűen le akar fogyni, de van, aki a legmagasabbra törekszik.

Vagyis a célok a következők lehetnek:

Egészség,

sokoldalú, jó alapképzés következményeként hosszantartó magas színvonalú

teljesítmény,

boldog, vidám gyermekkor,

mozgásbiztonság,

felkészülés a versenysportra,

Amint az látható vannak értelmes célok.

Ezzel szemben áll az a törekvés, hogy talmi sikereket érjenek el a különféle

Versenyeken. Eredményeike a rövid atlétikai pályafutás, ami már serdülő korban,

vagy közvetlen utána befejeződik.

Gondoljuk csak végig, mennyi mindent eredményezhet a tervszerű sportolás?

Lesz aki egész életén keresztül sportolni fog, lesz aki megérti a sport jelentőségét és szimpatizáns lesz, ezért lehetőségei szerint támogatni fogja a sportolókat.

Lesz aki élsportolóvá válik,

lesz aki lelkes csapattagként segíti a jobbakat, de közben szert tesz számtalan

hasznos tudásra, tapasztalatra, amit az élet bármely területén kamatoztathat majd,

lesz aki testnevelőként, edzőként, sportmenedzserként hivatásának választja a sportot.

Megannyi érték, bár nem ugyanaz, hiszen eltérő céljaik lesznek, de mindannyian sportolnak, atletizálnak.

3. Tisztában kell azzal lennünk, hogy céljainkat okosan megtervezett

feladatokon keresztül érhetjük el. Ezek már sokkal konkrétabban

megfogalmazhatók úgy, mint pl.: futó feladatok, ugró gyakorlatok, dobó gyakorlatok, társas gyakorlatok, mint pl.: váltófutás, stb.

4. Tovább haladva a lépcsőfokokon, eszközöket, tartalmakat, módszereket kell tudatosan megtalálnunk és a felkészítésbe illeszteniük.

Um.: járások (előre, hátra, oldalra, felváltva), szökdelések páros lábon, egy lábon, váltott lábon, fel-le, át, különféle helyzetekben, különböző eszközökön, eszközökre, ugrások. Futások feladatokkal, alap futóiskola, majd variált formában, indulások, rajtok különféle helyzetekből, dobó gyakorlatok általános és speciális dobószám szerint, funkcionális, fejlesztő gimnasztikák, sok-sok kézi-szer használatával, váltó- és sorversenyek, stb.

Módszerek, alapelvek: sokoldalúan, színesen, játékosan, lépésről- lépésre haladva, vagyis fokozatos fejlesztéssel.

Követelmények: amelyeket azért kell meghatározni, hogy tisztán lássuk, elértük-e kitűzött céljainkat?

Gyakran esünk fogalmi zavarokba, ezért kellene tisztáznunk, mi-mit jelent, hogy közös nyelven beszéljünk, mindenki számára érthetően.

Nézzük csak mit is jelentenek a képességek?

Jelenlegi tudásunk szerint velünk született tulajdonságokat, melyeket tudunk fejleszteni, de egyéni korlátaink vannak.

5. Képességek, készségek, összefüggések, különbségek

Képességek:

—Kondicionális-----

erő,
gyorsaság,
állóképesség, (ezek kapcsolatai),
izületi mozgékonyaság,
hajlékonyaság (határeset)

---Koordinációs ----

reakció képesség,
gyorsasági koordináció,
egyensúlyozó,
ritmus,
téri tájékozódó,
állóképességi koordináció.

Készségekről akkor beszélünk, ha azokat egy tanulási folyamaton keresztül szerezzük meg.

Az általunk kiemelten, fókuszba állított életkorban, a legkisebbeknél a koordinációs képességek felől érdemes elindulnunk, ami magával kell, hogy hozza a készségek kialakulását is.

Vagyis első sorban a beidegzésen van a hangsúly, annak kell dominálnia, nem pedig a felnőttek edzéseszközeivel a kondicionális képességek fejlesztésének.

Ügyesíteni kell, minél többféleképpen. Az összes kondicionális képességet sokoldalú ügyességfejlesztéssel célszerű fokozni, ami kiváló lehetőséget teremt a készségek kialakításához.

6. **Ügyességfejlesztés** (nézzük az előbb ismertetett fogalmak alkalmazásával)

-Cél: az atlétikai mozgások koordinációs mintáihoz szükséges alapfeltételek megteremtése, vagyis a koordinációs képességek fejlesztése, és ezekkel az eszközökkel a kondicionális képességek fejlesztése.

-Feladat: a futásokhoz, ugrásokhoz, dobásokhoz szükséges alapképességek

kialakítása, fejlesztése sokoldalúan, különféle sportágak mozgásanyagainak felhasználásával. Kiemelendő különösen az úszás, torna valamint a sportjátékok jelentősége, mint alapsportoknak, de a küzdőjátékok a testismerethez segítenek, így ezek jelentősége sem elhanyagolható.

-Tartalmak, eszközök:

*Járások, futások, mászások, függések, lengések, dobások, pördületek, akadályok leküzdése, egyéb mozgások különféle irányokba(mint pl.: a tornában a függések, átfordulások különféle testhelyzetekben)

*fel-le, ki-be, jobbra-balra, fordulatokkal, forgásokkal, magas és mély helyzetek változtatásával, eszközökre fel-le lépegetésekkel, felépített pályán járások, futások, szökdelések, elugrások, átfutások, átugrások pl.: szivacsbalákra fel-lelépések, futások, ki-be ugrások.

!!! A szerek mérete nagyon fontos. Tessék figyelembe venni az arányokat, hiszen a kis gyerekek nem csak méreteiben nem felnőttek, hanem izomzatában, ízületi rendszerében, és még sok minden más egyébben sem az!!!!

*Puha, keményebb talajon, változatos terepen közlekedés, ugrás, futás, mászás dobás (átdobás, feldobás, kidobás).

*Fogó játékok, kidobó játékok, célba dobások, rajtversenyek, „Várfoglaló, Fekete-fehér, Balatoni halászok, Döngetők, Utolsó pár előre fuss”, váltó- és sorversengések, stb.

*Lengések, mászások, függések, vándormászás, hordások, lajhármászás, akadálypályákon közlekedés ki-be, át, fel-le, fejjel lefele is.

*Ritmusra mozgások, táncok, labdajátékok, cselezés, helyezkedés (társhoz, szerhez képest, térben, hol vagyunk?)

*Ugrálások szivacsban, minitrampon, egyensúlyozó képesség fejlesztése (billegő

alkalmatosságokon közlekedés, állás, ugrálás, stb.)

*Hajlékonyság fejlesztése, megtartása funkcionális gimnasztikával, különféle elasztikus eszközök felhasználásával is.

*Kirándulás, más sportágak, különösen vízi - sportok kipróbálása.

- Módszer:

*kényszerítő helyzetek,

*sokfélé, sokszor,

*egyszerre kevesebbet, de pontosan.

*Színes, változatos tevékenységek a motiváció érdekében, a kényszer nélküli mozgás erejével a vidám, gyermeki élet biztosítása, játékoság, versengések, de nem a begyakorolt mozgásformákból, hanem kifejezetten a kreatív megoldásokra lehetőséget biztosítva.

*Inkább feladatokat adni, mint a begyakorolt versenyek ismétlése.

*Haladj, ismételj es figyeld meg az elért hatást. Csak a saját magad által megfogalmazott követelmények szerint dolgozz, hogy le tudd mérni, hol tartasz a kitűzött célokhoz képest.

*A legjobb teszt, maga a verseny, de ne foszd meg a gyereket a feladat újszerűségétől, izgalmától, és tartsd be itt is a fokozatosságot!

Gyakran szóba hoztam a sokoldalúságot. Mire is gondolok, mit értek a sokoldalú fejlesztés alatt?

Pl.: más sportágak mozgásanyaga / Játék, de nem céltalanul valamit, hanem tudatosan, az atlétikához legszükségesebb képességek fejlesztése érdekében és nem mindig ugyanazt. Ismertess meg minél több játékot, ill. alakítsd át úgy a játékok szabályait, hogy azok az atlétikus képességfejlesztésnek legjobban megfeleljenek!

/ pl.:Pontszerzők, speciális labdás játékok kézzel, lábbal, vegyesen /

7. A sokoldalú fejlesztés egyik legfőbb mozgatója a prevenció.

A megelőzés, tudatosság, amit ne a gyerektől, hanem önmagadtól várj el.

Sokoldalú, egyensúlyra törekvő fejlesztés biztosabb körülményeket teremt a prevencióban. Harmóniát eredményezzen a különféle testrészek működése, ereje, rugalmassága között!

8. Kiválasztás folyamata:

Igazán valós, helyes kiválasztás csak folyamatban lehetséges (felmérhetők az alkalmasságok, de a sokoldalú mozgások oktatása folyamatában sokkal világosabb képet kap a tanár, edző a gyermek fejleszthetőségéről, valamennyi mozgásos, és értelmi képességéről.)

9. Nevelés, tanulás, fejlesztés. A sport, atlétika, valójában csak egy eszköz kell, hogy

legyen a nevelésben.

Meg kell hogy ismertessük tanítványainkat a versenyzés örömeivel.

A hibákat ki lehet javítani, de legjobb, ha igyekszünk minél kevesebbet hibázni.

A tévedések beismerése kiváló emberi tulajdonság.

Aki csak másolni képes, ne várja el, hogy megértse az említett gondolatokat.

Az alkotó ember viszi előre a világot. A másolónak mindig kell egy minta, de mi van, ha elfogynak a minták? Honnan tudod, hogy amit lemásolsz, mert mások rajongnak érte, az egyben valóban a helyes irány? Jönnek-mennek irányzatok. Ahhoz, hogy el tudj igazodni a jó, jobb és helytelen között, alázat és biztos tudás szükséges és nem utolsó sorban a gyerekek megfigyelése személyenként.

A mi tudásunk alapjai az anatómiai, élettani, fejlődéstani, lélektani, pedagógiai ismeretek széles köre. Nem említettem, pedig első helyen kell, hogy álljon a pedagógiai, edzői hivatást vállalók körében a szeretet képessége a gyerekek iránt,

gondolkodásuk, személyiségük megismerése és megértése.

10. Kudarok, fejlődés, fejlesztés, feltételek, lehetőségek. Önértékelés, önbizalom, önállóság.

Kudarc érheti a gyereket és minket, edzőket is, még ha igyekszünk a legtöbbet megtenni is tanítványainkért. Azért van jelentősége a nevelésnek, hogy a kudarcokon túl tudjunk lépni, ill. igény alakuljon ki a minőség iránt. A fejlődés ne csak spontán módon következzen be, hanem tudatosan is segítsük akkor és éppen úgy, ahogy arra szükség van.

Ne torpanjunk meg kudarc esetén, hiszen a Nap felkel és lenyugszik, ill. új nap virrad. Az egészséges önbizalom, önértékelés lépésről lépésre alakul ki, ha tapintatos, értő nevelés segíti azt. Tudjuk, hogy akit a sporton keresztül nevelnek önállóbb, határozottabb lesz, tisztában lesz képességei színvonalával. Mindezen képességek segítik majd az élet más területén is a sikerekhez.

11. Ellenvélemények:

Hallgassuk meg, gondolkodjunk el!

Gyermekszeretetünk, felelősségvállalásunk, tudásunk útbaigazít minket.

Nem biztos, hogy nekünk van igazunk, de az sem, hogy akik az ellenkező véleményt képviselik, azoknak.

Általában csak a jövő hozza meg az igazolást. Sokszoros gyermek, serdülő bajnokok, gyerek-, serdülő válogatottak közül, vajon hányan jutnak el a felnőtt élvonalba, pedig gyermekéveiket tették fel a sikerre?

Régi NDK-s hozzáállás. Csak fiatal korban alkalmas a nemzetközi szintű eredményekre, az igazi klasszis képességek hiányoznak, akkor legyenek legalább itt sikereik, míg az alkalmasabbakat hosszú, alapos munkával készítették a felnőtt élvonalbeli versenyzésre.

Ez a módszer sok fájdalmas áldozattal, nem csak egészség károsodásokkal, hanem a lélek sérüléseivel is gyakran együtt járt, mégis világosabb, érthetőbb volt, mint az edzünk, hogy sikeresek legyünk módszer, ami nem mindenki számára hozza meg ugyanazt a jó eredményt, sikereket.

2011. november

Woth Klára
/ szakedző /